

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZALLÁS:

Széchenyi-téren, a hidkaputól kimenet balra a 26. szám alatti ház emeletében.

Megjelen a lap hetenkint háromszor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délen.

Ára évnegyedre 3 ft. o. é. Hirdetési ár: négyhásas sorért először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 krajczár o. ért. s minden hirdetés után 20 kr. bélyegdíj. Előzetes s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltetik. A nyilatkoztató cikkek sora után 15 kr. előleges befizetése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középuteza, STEIN J. könyvkereskedése.

A „magyar kérdés” a „Herm. Zeitung” felfogása szerint.

II.

(B.) A „Hermannstädter Zeitung” e lap közelebbi számában általunk tárgyalni kezdett cikkét tovább menve így folytatja: „Azóta (t. i. 1849) a magyaroknak is meg van a magok állandó emigrációja, azóta a követelésekben s trónkövetelőkben gazdag Franciaországban ők is akadtak egy Árpád ivadéka, a Crouy-Chanel személyében, azóta francia államférfiak egy „magyar kérdéssel” is álmodoznak, valamint beszélnek „lengyel kérdés”ről, mintha Austriának szelíd kormányja s az orosz járom ugyanazon értelmű dolgok volnának.

Ezután következett az absolutismus korszaka, melyből nem csak a forradalmár magyarok részesültek, hanem az egész birodalommal közös volt az, valamint ma az egész birodalommal közös a birodalmi alkotmány. De míg a magyarok az absolutismus korszakában kénytelenek voltak hallgatni, ma kifogást tesznek az austriai alkotmány ellen.

Ez az alkotmány az austriai császár szabad akaratából eredt s több millió osztrákok fogadták azt halálával.

A magyarok ezzel szemben passiv állást foglalnak el.

Több kísérletek tettek a magyarok megnyerésére, de azok nem sikerültek.

Midőn Magyarországnak egy része 1863-ban rossz termés által volt látogatva, a birodalmi tanács 20 milliót szavazott meg a szülőköltség részére, de a magyarok zugolódtek, miért nem szavaztak meg 30 milliót.

Ez évben Magyarországon jó termés van, de a gabona ára nyomott. A kormány e bajon is segítendő, beveszi a gabonát magtárai részére s oly nyugtatást állít ki, melyeket az adó pénztáraknál adóhátralékban elfogadnak.

Csodálatos, mondja tovább a cikk, 1863-ban nem fizettek a magyarok adót, mert rossz termés volt, 1864-ben ne fizessenek, mert igen sok gabona termett.

Milyen termés legyen hát, hogy készpénzzel fizessenek?!

Ez is egy darabocsa „magyar kérdés.”

Hogy 1849 óta magyar emigránsok vannak, fájdalom való, hogy sok magyar család maig is keserves könyveket hullat számkivetett rokonai nyomorúságáért, az is igaz, úgy az is, hogy az emigráció megszüntetése óhajtható volna, s a fenálló kormányok érdekében állna; de mintha ennek elintézése nem a magyar nemzetől függ, e tárgyat kiméletlen kezekkel érinteni bizonyára csak az képes, kinek kebléből kihalt a lovagias szellem utolsó csirája is.

A Crouy-Chanel trónkövetelése felhozása annyira neveléses, hogy arra felelni is idővesztetésnek tartanók.

Micsoda tervekkel foglalkoznak egyszer is máskor is a francia államférfiak, mi nem tudjuk, de hogy a „magyar kérdés” létezését nem a francia államférfiak fedezték fel, azt eléggé bizonyítják a birodalmi tanács közelebbi napokban lefolyt vitái, s a válaszfeliratban a „magyar kérdésre” nézve betett passus. Ezekből megtanulhatja a „Herm. Ztg.” szerkesztője is, miszerint Bécsben sem a ministerialis, sem az ellenzéki padokon senki se hozta kérdésbe a magyar kérdés létezését s megoldása sürgősségét, Schuller Lyblon kívül.

Hogy a magyarok az absolutismus korszakában kénytelenek voltak hallgatni, azt maga a cikkíró is mondja, de hogy micsoda logikai következtetésekkel lehetne bebizonyítani azt, hogy most már tartoznának az octroyát egész készséggel fogadni, hogy ennek alapján passiv magoktartása kárhoztatandó; azt nem értjük. Ha ez elvet elfogadjuk, el kellene ismernünk, miszerint minden kivételes állapot örökre megszünteti a nép alkotmányos jogait.

A mint látszik, a tanár ur hibául rója fel a magyar nemzetnek, hogy az alkotmányos

jogait nem akarja feloldozni, s mi e jellemet, mint nemzetünk alkotmányos jövője biztosítékát, üdvözljük. Hiába a nézetek különbözők.

Szólhatnánk azon napokról, a midőn a birodalmi tanács, a ministerialis javaslattal szemben 30 millió helyett csak 20 milliót szavazott meg a magyarországi szülőköltség részére, pedig az összeg nagyobb része csak költségen lett volna, s igen csekély mértékben terhelte volna az állam pénztárát. Említhetnénk különösen a szász birodalmi tanácsos urak szülőköltségét, kik a 20 milliót is sokalták. Ki tudnók mutatni, hogy a 20 millió koránt sem volt elegendő a legsürgősebb szükségek fedezésére is, minek következtében enyhült ugyan a nyomor, megmenekült több család az éhenhalástól, de a nép adóképesége annyira csökkent, miszerint adóját csak oly pontosan se lesz képes beszedni, mint a rossz termés előtt. Az adó nemfizetés okát ugyan a „Herm. Ztg.”, a mint már láttuk, másként magyarázza.

Általában csodálkozunk kell, hogy a „Herm. Ztg.” az adóhátralékot a nemzetnek rója fel, a midőn habár nem is sok baja van a birtoka utáni adófizetéssel, mégis tudhatná, miszerint nálunk a nyomott pénz- és kereskedelmi viszonyok, a közlekedési eszközök hiánya miatt, a mező gazdának lehet gabonája, másnemű termése, marhája, de abból nem következik, hogy évi adóját pontosan tudja fedezni, s nem régebben éppen a „Herm. Ztg.” hasábjain olvastuk azon passzát, miszerint a szászok közt is szaporodik az adóexekutiók száma.

Kár volt tehát oly gunyoros modorban azt állítani, hogy „a magyarok akkor se fizetnek adót, ha rossz a termés, akkor se, ha igen sok terem.”

Ezután tovább megyen a „Herm. Ztg.” s ezeket mondja: „A magyar kancellárok egymásután változnak. Mindenikhez azon remény van kötve, hogy a magyarokat s a birodalmat ki fogja elégíteni. Azonban működésük oly titkoszertű, hogy arról éppen semmit se lehet tudni, s a magyarok megmaradnak passivitásukban.

A császár engedjen. A császár változtassa meg alig négy éves alkotmányát, de a magyarok még azt se mondják meg, hogy?!

„Dualismus” e jelszó hangzik füleinkbe, „ezredéves alkotmány” zúgja a kar.

Ha már ezen különböző homályos jeleket kombináljuk, akkor ugy látszik, mintha a „magyar kérdés” az alkotmány megszegésére volna visszavihető.

E mellett lelkesül a birodalmi tanács egy része?!

Micsoda haszon háromolnék a birodalomra a magyarok iránti engedékenységéből? Talán újból egy apokryph „moriatur pro rege nostro” jelenetre számíthatnak, Austriának jelen, a mint látszik, borult napjaiban? A magyar ezredék Schleswig-Holsteinban éppen oly vitézül harcoltak, mint a német és szlávok. Ha egy igazságos adó s czelszerű administratio rendszer hozatik be, az államtehernek az a része is bordingotni fog, mely Magyarországra esik. A magyarokat Austria iránt lelkesedésre buzdítani lehetetlen.

Az a mi a magyarokat valósággal lelkesíteni képes volna: a birodalom két részre való szakasztása, a melyek közül ők egyikbe minden ellenörködés nélkül szabadon gazdálkodhatnának, nem volna egyéb, mint kezdete a birodalom politikai eldarabolásának. Ha a magyaroknak külön alkotmányt adnak, ugyan azt fogják követelni a „ceska corona” hősei s mások.

A magyarok álláspontját következő sorokba lehet foglalni, melyet a „Kolozsvári Közlöny” 141. számából vettünk át.

A magyar a februári alkotmányban kész tisztelni az addig absolut hatalom alatt állott részek új alkotmányát; de ugy hiszi, miképp nincs szükség, hogy az új alkotmány az Austriával egy dynastia alatt koordinált magyar

királyság évezredes alkotmányát bármi részben absorbeálja.

Ez alapokon lehetetlen transigálni, ha Austria, mint császárság fen akar tartatni. Ezeket mind mondja a „Hermannstädter Zeitung.”

A magyar kancellárok által követett politika titkaiba bele avatva nem levén, arról felvilágosítást adni képesek nem vagyunk, s valósággal méltányolni tudjuk a „H. Ztg.” szerkesztője azon való bosszankodását, hogy ez előtte is titok maradt, a ki jogtudor, a szebeni jogakadémia tanára, az erdélyi tartományi gyűlés tagja, s a mi legtöbb egy inspirált lapnak szerkesztője.

Annyit azonban mernénk állítani a nélkül, hogy a kormány titkai fölfedezésére szükségünk volna, vagy akármelyik magyar kancellár politikája mellett sikra akarnánk szólni, miszerint aligha a „H. Ztg.” szerkesztőjén kívül valaki azon hitben ringatta magát, hogy a magyar kancellárok valamelyike oly politikát fog fölfedezni, melylyel a birodalom élén álló centralistico-bureaucratikus államférfiak, s a verwirkt elmélet bajnokai is megelégnének, s az alkotmányos jogaihoz ragaszkodó magyar nemzet is, szóval egy oly magyar kancellár, ki magának fenn tekintélyt, alatt bármi csekély népszerűséget vívhasson ki, ez idő szerint képtelenség volt, s ez lehet egyik oka a magyar kancellárok többszöri sikeretlen változtatásának. Ezen fonalon menve, föltalálhatná a „Herm. Ztg.” a nemzet passivitása okait is.

Mi koránt sem akarjuk a Lajthán tul fekvő részét a birodalomnak az uralkodótól nyert okmány élvezetében akadályozni, sőt szeretjük azoknak alkotmányos fejlődésében keresni a magunk jogai biztosítását, de töltük szintén megvárhatjuk a viszonzást magatartásukban.

„Dualismus” „ezredéves magyar alkotmány”, ezek a „H. Ztg.” mumusai.

Alaptalan a „Hermanns. Ztg.” azon vádja, mintha az, a ki Magyarország alkotmányos jogai mellett küzd a birodalom nagyhatalmi állása gyengítésére törekednék, sőt nézetünk szerint a merev központossáit inkább vezethetne a birodalom kültekintélye megsemmisítésére.

A mi a magyaroknak adandó engedélyekről való nézetét illeti a „H. Ztg.” Mi engedelményt nem várunk, hanem jogaink teljesedését, s ez eszmét jobban ki nem tudjuk fejteni, mint a midőn Giskra birodalmi tanácsos ur, mint a válaszfelirat előadójának zárbeszédéből a következő passzust idézzük: „Itt nem opportunitás, hanem jog kérdése forog szóban, mert Magyarország joga saját ügyeit törvényszerűtőn elintézni, s azon kivételes állapotokat elhárítva látni, melyek alatt még most is szenved.”

Hogy a magyarokat mind addig, míg a magyar korona alá lesz rendelve a több korona országoknak, nem lehet föllekesíteni, abba igaza lehet a „H. Ztg.”-nak, de hogy a koordinált Magyarország, valamint hajdan, ugy most se rettenne vissza semminemű áldozatoktól a birodalomhoz tartozó szövetséges országok érdekében, azt hisszük.

Hogy egy igazságos adórendszer olcsó s jobb administratio mindnyájunk anyagi állásán segítsen, s a birodalom terheit könnyítene, azt senki kétségbe nem hozza, de ezzel a naponta égetőbbé váló politikai kérdések még nincsenek megoldva, mert Magyarország alkotmányos jogait, bármit hídjen a „Herm. Ztg.” anyagi előnyökért nem áldozza fel.

A „H. Ztg.”-nak a „ceska corona”-val való fenyegetődzését csupa ijesztésre számított taktikának tartjuk.

E lapok 141. száma vezércikkéből idézett passusra tett észrevételeire a „H. Ztg.”-nak a fennebbieken megvan a felelet.

Hogy ezen alapokon a „Herm. Ztg.” nem akar transigálni, igen sajnáljuk, s csak az vigasztal, hogy a transactio alapelvei megállitását nem a „H. Ztg.”-ra fogják bízni, s talán inkább egy törvényesen összehívandó magyarországi országgyűlés lesz erre hivatva.

Mi nem hisszük, hogy azon szónoklatok alapja, melyek a birodalmi tanácsban, a magyar kérdésben elmondattak, a pillanatnyi felhevülés lett volna. A birodalom jelenlegi viszonyai higgadt mérlegelésből merítették a szónokok meggyőződéseket, s igen sajnáljuk a „H. Ztg.” szerkesztőjét, ki a midőn cikket írta, azon is megdöbben, hogy a birodalmi tanács egy része képes lelkesülni a magyar kérdés mellett, s ma már kénytelen meggyőződni, miszerint a többség nyomása alatt ugyan, de maga a ministerium is a magyar országgyűlés összehívása sürgőssége mellett szavazott.

Berlin, dec. 7.

A frankfurti szövetséggyűlés határozatai tettekben kezdenek nyilvánulni.

A győzők — vagy a mint itt mondani szokták a szabadság harcosai — sebesen vonulnak ki a hercegségek közül. Jóllehet a mult hó végén, az osztrák csapatok egy részének megérkezése alkalmával is, Berlin ünnepélyes színt öltött volt magára; de a porosz csapatok ma érkeztek s következőleg a valódi győzelem-ünnep ma tartatik a porosz fővárosban.

Ez ünnep fényesebb mint maga a győzelem. Egész várost zene- és örömrivalások harsogják át.

Alig van ablak, melyről fehér kendők, s ház, melyről nemzeti lobogók ne csüngjenének. A győzelmi öröm annyira általános, hogy akaratlan is kénytelen az ember azt képzeli miszerint itt a dicsőségből éppen semmit sem akarnak átengedni a második, harmad és negyedik rangú német hatalmaknak.

Már pedig a főbbek közt itt harcoltak ők is: a vitéz saxok s a dicső hannoveránok.

A porosz lapok tele vannak a fáradozás sikere s a harcosok iránti hála és köszönet kifejezésével. A „Volks Zeitung” értesítése szerint pedig a francia császár nem ellenzené a hercegségek Poroszországhoz csatolását, ha az népszavazat által történék, s ha legálabb közülök egy Dániának visszaengedtetnék.

A két első rangú német hatalom közti viszonyt az itteni lapok egyrésze lehetőleg barátságosnak festi. Némelyek ellenkezőleg vannak értesítve. Mások pedig azt is tudni vélik, hogy Bismark ur megtagadta Velence garantáját.

A rajnai „Zeitung” közelebből élesen támadja meg Austriának e század folyama alatt követett politikáját. Végül ráter a Magyarország és Austria közötti viszonyra, s a magyar alkotmányt mint fontos történeti igazságot igyekszik felmutatni.

Egy lipcei szépirodalmi lap a jeles Madách Imre életrajzát közölve, művét nemcsak a Goethe Faustjához hasonlítja, hanem éppen magyar Faustnak nevezi. Ellenben az „Europa” nevű szépirodalmi lap 25-ik száma okvetellen be akarja bizonyítani, hogy Vámbéri tulajdonképpen semmi különös dicsőséget nem érdemel. Mások, és pedig németek is utaztak ott a hol ő, a nélkül, hogy felöltöztek volna derisnek. Valóban sajnálata méltó e német lap irigy phantasiája.

Körös.

Bécs, dec. 10.

A birodalmi tanács legközelebbi ülését dec. 13-án tartandja. A napirenden levő tárgyak következők: a kormányjavaslat első felolvasása, a bélyegdíj-törvényről illetőleg; a pénzügy-bizottmány előadása a kormánytól előterjesztett törvényjavaslatról az adó, bélyeg és járandóságok felemelésének megmaradását illetőleg; s végül a bizottmány előadása a Rogawsky-féle eseményről.

Tény, hogy a ministerium a felirat tárgyalása folytán s a felirat által a vonal min-

pen pontjain megveretett. De ebből még nem következik, hogy bizalmatlansági szavazatképp fogjuk fel a szó teljes értelmében, miután a leghevesebb megítélésben is azon gondolatot s kíváncsi csillámok keresztl, hogy a kormány szedné össze magát, a miniszterek hoznák helyre az elmulasztottakat s az alkotmány értelmében, melynek köszönhetően eddig nem igen dolgoztak, kormányoznának tovább.

Remélhetjük-e, hogy a kormány ily jószándékú ellenpárti ellenében visszatér az azon utra, mely a felirathat mint egyedüli jelöltet ki a boldogság elérésére, kéri a „Wanderer”?

Legközelebb ostromállapot törvényjavaslat is terjesztetik az „A. Z.” szerint a birodalmi tanács elébe, mely a minisztérium leváltában léteznék, s már 1849-ben Hye ur által dolgoztatott volna ki. Az akkori törvényszéki miniszter Schmerling ur, nem pártolta azon javaslatot. „Az ostromállapot kihirdetése rövid ideig tartó rendszabás, melyre ötven év alatt talán egyszer van szükségünk, jegyezzé meg. Hány évszázadot számíthatnánk már?”

A „M. P.” mai száma következő adomát hoz a miniszterpárol: Midőn Schmerling ur a tanácssterembe szándékozott lépni, állami tanácsnok Wydenbrugkal találkozik. „Jó reggelt, excecencia, már megint az útközbe szándékozik menni?” — „Igenis, felele Schmerling ur, oda ülni, s gorombaságokat mondani magának — az nevezetük útközben.”

Folyó hó 12-én pont 12 órakor szenteltetik fel ünnepélyesen a császár ő Flge által alapított „Rudolf-kórház” a Landstrassén. A zárkó letételre vonatkozó ünnepély a kórház tágas lépcsőcsarnokában menend véghez a császári család jelenlétében. Az oklevél a császár ő Flge által mint alapító s a korona örököse s miniszterek által mint tanúk irattatik alá; „mert elhatároztam, hogy ezen felebarátai szeretetből indult tett első szülött fiam tiszteletére „Rudolf-alapítvány” nevet viseljen”, végződik az oklevél.

Minister-válaszról még eddig itt szó szűcs, s az ily hírek meglehetősen erővel, mely az illemszabály legszélesebb köréig terjed, utasítatnak vissza bizonyos lapok által.

Azon bir, mely szerint az ittlévő magyar tanuló ifjúság fátylas-zenét akarna Kaiserfeld urnak hozni a birodalmi tanácsban tartott szabadelvi beszédért, még eddig nem valósult, nem kevésbé azon bir is, mely szerint egy néhány lelkes magyar diák Hyrtl rector utól engedélyt kért volna az anyanyelv tökélyesbítése s terjesztése végett „magyar tanulói egyület” alapíthatni, jöhet, hogy Hyrtl rector ur a küldöttséget igen szívesen fogadta azon ígérettel, hogy majd ő is, Kis-Martonban Sopronmegyében születvén, megtanulandja a dicső magyar nyelvet s tagja leend az említett együletnek.

K. S.

Bécsi hírek.

A „Morgen Post” a felirati vitát a kiti-nbb szónokok mondatainak összeállításával következőkbe modorban jellemzi:

Mende. Ha a magyar kérdés kielégítőleg meg lesz oldva, akkor Austria ismét erős lesz kívül és belül.

Kinsky. A minisleri pad ezen mondata: „Váratunk”, egyhangu a válasz: „ez így tovább nem maradhat.”

Berger. Csaknem azt hajlandó az ember mondani, hogy az új Austria bejegyzett czege alatt a régi Austria folytatja az üzletet.

Skene. Az osztrák birodalom legnagyobb szerencsétlensége 50 év óta az, hogy államférfiai oly meddők voltak.

Greuter. Ime, most egyszerre ezt kell hallanom e képviselőházban, hogy az alkotmány oly nyomorult kunyhóvá roskadt össze, hogy minden túli alpesi lakos meggondolná, ha belemenjen-e lakni.

Schindler. Ha Austria-ban nem minden oly nagy, a milyen lehetne, annak oka se nem a korona, se nem a nép, hanem a kettő között van valami, a minek érdekében áll, hogy Austria-t nagygyá lenni ne engedje, mert Austria nagysága által magának kellene kisínyné lenni.

Kaiserfeld. A mit nem tudtam megfogni, az, hogy Schmerling ur elveszthette a hitet eszméje igazságában és nagyságában, hogy három évet elveszthetett a cselszövények játékában, s végre, hogy azt hitte, miként apró, mellék-eszközökkel megoldható oly kérdést, a mely csak nagykelekli nézet szerint oldható meg. Csak alkotmányos Austria, vagy semilyen többé.

Giskra. A nagyhatalmakkal barátságos viszonyok Austria-nak három év óta 60 millióba kerültek.

Schindler. Austria-nak erős nemtője van, homlokán az osztrák szerencse jó csillaga fénylik. De e nemtőnek egész erejére van szüksége, hogy mindazon hibákat elhárítsa, melyeket államférfiaink elkövettek.

Brinz. Azt kérdem, ha a jelen helyzetben Austria szövetségben lehet-e Poroszor-

szággal más feltétel alatt, minthogy ez az ember (Bismark) lép?

Kuranda. A szövetségnek minden előnye porosz, s minden hátránya osztrák részén van.

Pratobevera. Ily pillanatban minden saját helyzetem iránti tekinteteket, a barátság és részvétel minden meleg érzelmét, minden oly kíváncságot, hogy a kormányt zavarba ne hozzuk, hanem támogassuk, félre kell tennem.

Grocholski. Azon segítségben, melyet Galiczia lakosai Lengyelországban harcoló testvéreiknek nyújtottak, a császári kormány velük együtt áll. Galiczia sebei begyógyítását csak a legmagasabb kegytől várhatni s ebben is van vetve minden reményünk.

Waser. A Galicziában történt intézkedések ostromállapot rendelet.

Giskra. Nem jól van az, hogy a birodalmi képviselőlet azon férfiak irányában, a kik az alkotmányt teremteni segítették, s neveiket aláírták az alkotmány paragrafusaira kénytelen hivatkozni.

Hermann. A polgári igazgatás költségei 1860-ban 57 millióról 90 millióra emelkednek; most pedig 254 millióra rúgnak.

Herbst. Ez az örökös körben mozgás: Több irka-írka, mert több hivatalnok van, több hivatalnok, mert több az irni való. Az állampénzügyi helyzete az összes minisztérium eljárása által idéztetik elő. Az egyetlen és azonnal megragadandó eszköz a menekvésre teljes fordulat a pénzügyi téren. Az állam nem oly társaság, a melybe, mint valami részvényársulatba, csak bizonyos időre állunk be.

Giskra. És miben összpontosul e felirat? miben összpontosulnak mindazoknak beszédek, a kik ezt támogatják, s a mely e bázisból tulajdonképen senki által sem támadtatott meg? A vita kezdetén kimondattak a szavakban összpontosulnak: „Önmegismerés és megtérés.” A tévedés elismerése és megtérés az eddig járt utról, megtérés a birodalom külügyi vezetésében, elhagyása a fegyveres béke eddig követett rendszerének, melynek alapjai a barátságos szomszédi viszonyok, a melyekről a külügyminisiter ur szája ismételve biztosított bennünket tegnap — ha nem csupán szólásforma volt — csaknem sajnálattal méltó magyarázatot nyertek a hadügyminisiter ur szájától; megtérés azon utról, mely kevesebb becsült az egész német szövetséghez való viszonyokat, mint egy, bár a leghatalmasabb szomszéd német államhoz; megtérés azon utról, a mely a többi németországi szomszéd államokkal a mostani zavarokat és nehézségeket előidézte; belőlről: megtérés a város, a csendes és zajtalan tevékenység rendszerétől Magyar- és Horvátország irányában, megtérés a kivételes állapotokból ott, és a birodalom egyéb országaiban; megtérés a bevétel feletti kiadás és folytonos adósságszínálás rendszerétől; megtérés a tulságos katonai és tengerészeti költségvetéstől; megtérés a rendszertelenség rendszerétől, érdekeink kereskedelmi, politikai védelmét illetőleg.

A federalisták irányu, s egyszerűsind szabadelvi prágai lap „Politik” nov. 29-diki számában ezen czim alatt: „A dualismus s a minisztérium”, egy cikket hoz, mely a kormány az alkotmány-kérdésben 1861 óta követett politikáját bírálja. E cikk tartalma következő:

„Mi itt Austria-ban azon szerencsében részesültünk, hogy a kormány s képviselő testületek közti viszonyra vonatkozó általános kérdéseken kívül, még egyéb formalis nehézségekkel is szembeszállhatunk, melyek mi több: már a politikai pártviták előterén is állanak. Alkotmányos vitáink magvát a különböző képviselő testületek egymáshoz viszonyozva képezi. Ha egyszerűen a közös birodalmi parlament, s az illető országgyűlések között megállapítandó viszony körül forogna a kérdés, úgy annak megoldását rég óta feltárlták volna, még pedig azon okból, mert egyáltalában véve csak egy módja létezik a megoldásnak; a két pont legalább, melyek között valamely kiegyezkedés eredményének mozogva kell, határozottan ki van jelölve Minden országgyűlésnek megszűlni autonómiaja, ha a megadótatás jogát oly mérvben nem bírja, milyenben erre határozatainak keresztülvitelénél szüksége van, és megfordítva decentralisatio ismét a követett adóknál, s minden ezekek összeköttetésben álló kérdéseknél találja bátaírait.

Erre nézve világos példa a martiusi idők előtti Magyarország.

Minden megyének jogában állott felelősségre vonni tisztviselőit, a szükségletei fedezésére megkivántatott adókat behajtani, s közvetlen érintkezésbe lépni az uralkodóval; de hiszen éppen ezen okból volt autonóm. Másrészt a pénzügyi tökéletes különválasztása a követett adók különbsége, a vámsorompók felállítását vonta maga után, mert hol ezeknek nem volna szabad létezni, ott tökéletes különválasztásról sem lehet szó. Ha tehát nálunk csak a birodalmi parlamentről, s az egyes tartományok országgyűléseiről van szó, úgy

1864-ben valószínűleg már nem léteznék alkotmányvita. Ezt, hogy t. i. még a vita létezik, mindenekelőtt a birodalmi tanácsnak, s a magyar országgyűlés követeléseinek köszönhetjük, azaz: a februári patens dualistikus színezetének.

Midőn a februári patens megjelent szűkebb és teljesebb birodalmi tanácsával, a tárgyalagos szemlélő a képviselő testületek e hármasság tagolásában nem láthatott egyebet, mint hogy a kormány az egyes országok autonóm kívánalmainak kielégítésén kívül az országgyűlések által, a szűkebb birodalmi tanács képében még egy, a magyar országgyűléshez hasonló parlamentet is akar felállítani, s hogy e szerint a kormány dualisticus programja van. Ez okból minden gondolkozó politikusra meglepőleg hatott, midőn látta, hogy a kormány a horvát s erdélyi országgyűléseken azon pártok részére áll, melyek a dualismus ellen Austria-nak föderatív alakítása mellett harcoltak; el lehet mondani a kormányról, hogy minden kitelhető eszközzel a magyar korona tartományainak egyesítése ellen dolgozott. Ennek természetesen következménye volt, hogy oly tartományok mint Csehország és Galiczia, Horvátországgal s Erdélyvel egyenlő követeléseket tettek, s jogilag tehettek is. Ha a magyar országgyűlés elesik, úgy Horvátország autonóm lesz; de mire való ekkor még a szűkebb birodalmi tanács? Ezt kértheti minden cseh.

Ha a kormány következetesen maradt volna vagy dualisticus vagy föderatív rendszerénél, úgy talán elérhetett volna valamit; de miután a magyar korona tartományainak föderatív volt, az ugynevezett örökös tartományok pedig dualisticus, s még most is az, ez által e pártok confusióját idézte elő, s újból azon régi politikáját tanúsította, mely a körülmények szerint különböző kérdésekben s különböző helyeken, majd oltalmazója, majd pedig ellene gyanánt lép fel, egy s ugyanazon elvnek. Ilyes experimentatio azonban maga magát bosszulja meg. Az osztrák kormány jelenlegi összetételében, nem talál kimenetre; többé sem az egyik, sem a másik elvnek nem bódolhat; sem Horvátországban s Erdélyben nem tehet megtörtént dolgokat meg nem történtekké, sem a szűkebb birodalmi tanácsot fel nem oszlathatja, noha e kettő közül egyet mégis tennie kell, ha az alkotmányvitát megoldani, s magának compact majoritást akar szerezni.

Talán a teljes birodalmi tanácsot szándékoznak a kormány feláldozni? Talán a dualismust akarja egész összességében keresztülvinni?

Az erdélyi országgyűlés egybehívása előtt ennek mindenesetre lét volna értelme; a birodalom nem magyar fele ez által nyert volna autonómiában, Magyarország ki lett volna elégitve, s Horvátország nem okozandó nehézségeket. A birodalom e kettéosztása ugyan tetemes nehézségekkel járt volna az államterhe nagysága, s az adók különfelelése miatt (?) az sem szenved kétséget, hogy a két kormányzat közül egyik mindig a másiknak gyámsága alatt állana, a mint egyik vagy másik minisztérium bírja inkább az uralkodó bizalmát. De mindezek dacára a dualismus lehetséges volt, a birodalom nyugati fele mindenkor megkegyelmezett volna azzal alkotmányos pályáját, a keletre nézve pedig a dualismus történelmi, s törvényes volt; azt sem lehet tagadni, miszerint az 1860-ig fenállott bureaucratiens, s a maig fenálló alkotmányos kormányformák egyaránt képelenek voltak a dualismus ellen propagandát csinálni Magyarországon. De ha a dualismus 1860-ban lehetséges volt is, azért a jelenlegi minisztériumra nézve még mindig lehetetlen marad.

Azon napon, melyen Erdélyben a választási rend kihirdetett, a minisztérium halálódást mért a Magyarországgal való kiegyezkedésre, azonföltül lehetlenné tette a dualismust (?) s Erdélynek a birodalmi tanácsba belépése által, lerombolt maga mögött minden bázist, mely neki lehetségesse tette volna a visszatérést. Valjon képzelheti e magának a status minisiter ur a dualismust a nélkül, hogy Erdély a magyar országgyűléssel egyesítettnek? Vagy talán azon helyzetben van, miszerint reá bírhatja az erdélyi országgyűlést, hogy ez visszavegye határozatait? Talán új választási rendet octroyálhat, vagy éppen az országgyűlés működésével egyenes választásokat rendelhet Pesten? Mindezt az nem teheti.

Ha az Austria nézve lehetséges alkotmányformákat szemügyre vesszük, ezek: 1) a föderatív kormányforma, azaz, az országgyűlések egy közös birodalmi parlamenttel; 2) a dualisticus kormányforma, s végre 3) egy harmadik, mely e kettőnek kombinációja: t. i. az országgyűlések mellett egy teljes, s két szűkebb parlament. E kombináció közül most egyik sem lehetséges a minisztériumra nézve, mert mindenik által ellenmondásba jönne önmagával. E tévovázó politikának vezér motívuma — úgy látszik — azon szándék volt, hogy a centralisatio által egyrészt a német

elem erősbíttessék, másrészt pedig a decentralisatio által a magyar elem gyengíttessék.

Valjon e politika indokaiban helyes volt-e, e tekintetben tartózkodnunk kell minden ítélettel, de hogy a tapasztalás szerint teljesen sikeretlennek bizonyult be, azt senki sem tagadhatja. Sőt az sem lehetetlen, hogy az ellenkező eset állott volna be, a világs minisiteri program biánya talán megerősítette a magyar elemet, ezen négy év alatt; míg a magyar korona országain kívüli német elemet még inkább elidegenítette a centralisatiótól.

Mi marad tehát még hátra a minisztériumra nézve? Világos, hogy egyedül a status quo, minthogy az absolutismus s a franczia centralisatio mellett, kizárt esetek. Ha Austria bajainak nem volna hármasság gyökere, ugymint: pénzügyi viszonyaink, külpolitikánk s politikai kérdéseink; úgy a minisztérium a status quot, azaz egy csekély többségnek uralmát fenttarthatná; a jelen körülmények között ellenben oly helyzetben van, hol várni kényesztül, a nélkül, hogy várható; szóval, a minisztérium (eddiggi politikája) lehetlenné vált.

Ha a kormány fenn akarta tartani a szűkebb birodalmi tanácsot, úgy Erdélyben s Horvátországban a Magyarországgal való unio mellett kellett volna működnie; ha ezen unio nem akarta gátolni, úgy Erdélyben s Horvátországban az unio mellett volna elősegítése, ha pedig meg akarta gátolni az unio, úgy nem lett volna szabad neki a szűkebb birodalmi tanácsot felállítani; ha végre a dualismust akarta, úgy meg kellett volna tagadni az erdélyiek által a birodalmi tanácsba való belépést.

A „Politik” ezen éles okoskodással irt cikket azon vélemény nyilvánításával zárja be, miszerint az eddigi hibás politika által előidézett bonyolult helyzetet és zavart egyedül teljes rendszerváltoztatás által lehet jóvátenni, kikorigálni. S ebben igaza van.

KÜLÖNFÉLÉK.

— (Necrológ.) Szentkirályi Jánosné szül.

Csikó Zsuzsanna és gyermekei: Gábor, Biri, Bitai Mihályné; Anna, Csejdi Istvánné és La-jos mély fájdalommal tudatják, hogy a szeretett férj s illetőleg atya, gerneszegei ev. ref. lelkész Szentkirályi János a görgegyi egyházmegye esperese és az erdélyi ev. ref. anyaszentegyház köztgyűzőgatója f. hó 8-án reggeli 7 órakor 71 éves korában meghalt. Hült tetemei a helyi köztemetőbe foguak letétni vasárnap f. hó 11-kén délután 2 órakor. A jó férj, szerető atya és buzgó egyházhivatalnok emléke megérdemli, hogy a jók és igazak szívében fennmaradjon.

Gerneszeg, dec. 8. 1864.

A szinbázi választmány azon helyes és eléggé nem dicsérhető intézkedést tette, hogy előadás alatt senkit sem enged a szinpadra menni a szinbáz tagjain kívül. Ez intézkedés sok kellemetlenségnek vette elejét, bár régebben tette volna. Ugyan e rendelet megtiltja jövőre a zártkörűekhez bejáratnál a megállást, s mindenkit helyére utasít. Rég vartuk e részben is az erőlyesebb fellépést, jövőre legalább nem lesz kénytelen az ember tíz tízenként sokszor nem a legudvarias ember között keresztül feszegetni magát, hogy helyére juthasson.

+ Mint halljuk, közlebből Heczek Zsigmond zongoraművész látogatja meg városunkat, ki néhány hangversenyt szándékozik adni. Heczek urnak szép neve van a művész világban, a pesti lapok nagy elismeréssel szólottak játékaról.

+ A Stein nyomdai legközelebbi újdonságai a „Szerelmi pikantériák a franczia királyok életéből” Oettinger után fordítva, továbbá „Tartaroff hercegnő vagy a czar leánya”, a kedves tollu Mülbach Luizától. Megjelenésük után bővebben is fogunk szólni e csinos s könnyűség-gei irt művekről.

+ Közlebből említők, hogy gr. Telekitől megjelent a „Hóra támadás” története, legújabbán azt halljuk, hogy ugyanezt a kort Sulucz érsek is kidolgozta. Egy harmadikat pedig most készíti Szilágyi Ferencz, kinek egyenes czéja az lenne, hogy a boldogult József császárt egészen kimentse.

+ A „Pesti Napló” közlebbi száma egy kolozsvári levelet hoz, melyet midőn végig olvas az ember azt sem tudja, hogy a levelező a „Pesti Napló” közönségét akarja-e tréfából felültetni, vagy az egész csak jámbor tudatlanság. Beszél e a szinbázról, különböző annak személyzetéről olyan furcsa dolgokat, mintha Szamosfalváról nézte volna mindig az eddig lefolyt előadásokat. A recensio írás úgy látszik valóságos manióvá kezdi magát kinőni.

+ A brünni „Lesehalle” Giskra képviselőhöz feliratot készít, a Magyarországi kiegyezés melletti férfias felszólalása miatt.

+ A „Sürgöny“ eddigi felelős szerkesztője Kecskeméthy Aurél visszalépnél, Bulyovszky Gyula jelenti, hogy a szerkesztést átvette át.

+ Ugyancsak a hivatalos „Sürgöny“ jelenti, hogy a posta közlekedés Orosz-Lengyelországgal ismét helyre állott és ezután ezen királyságba szülő pénzes levelek akadálytalanul felvételnek és elküldetnek.

+ Maager Károly Bécsbe utaztában Brásóból Pestre érkezett, Maager, hír szerint, azért megy Bécsbe, hogy a nagy-várad-kolozsvár-brásói vasútvonal érdekében működjen; a mint pedig mi hallottuk, a tartományi gyűlés nézetét a szeben-brásói vonalt akarná segíteni.

+ A „P. Lloyd“ bécsi levelezője szerint a reichsrath választási feladatának legközelebbi következménye lesz, hogy a kormány actioja, a magyar kérdésnek, gyorsabban fog haladni. Hogy az irányadó körökben is a nézetek nem jelentéktelen módosuláson mentek át, azon körülmény bizonyítja, hogy az eszme, miszerint a politikai és törvénykezési szervezeti cseréjének utján hozassék be, komolyan meg van ingatva, s inkább azon eszme opportunista vételek fölé: nem jobb volna-e ezen rendszabályokat mint csak kir. propositiót terjesztési az országgyűlés elé?

+ A „H.“ írja, hogy a pesti nemzeti színház a fordított darabokra az eddigieknél nagyobb gondot fordít Sardonnak a „Szomszéd almái“ című vígjátéka nem fog előadni, mert sok kényes jelenet van benne. Egyik főalakja egy férfianak öltözött férjnek, kit egy öreg ügyvéd üldöz háztetőről háztetőre. Bécsben e művet localisálva adják. Prágában pedig e cím alatt: „A paragraphus a háztetőn.“

+ Mádai superintendens azon beszédét, illetőleg hivatalos előterjesztését, melyet a tisztai ág. hiv. egyházkerület idei rimaszombati gyűlésén tett, s mely f. é. aug. havában a katonai törvényszék által lefoglaltatott, a kassai hadiparancsnokság e hó 4-én minden további észrevétel nélkül visszazsoltgáltatta.

+ Párisból írják, hogy a német lapoknak az osztrák minster-válságról közölt hírei ott meglehetősen feltűnést okoztak, a nélkül, hogy e hírekben valami nagyon kétkedtek volna. Itt t. i. jól tudják, hogy Metternich hg, a ki jobban dolgozik rajta, mint bármikor, hogy Austria és Olaszország közt közlekedést hozhasson létre, bátorágában nem csügged. Schmerlingnek lelépése Magyarországon minden ígéretnél nagyobb hatású lenne.

+ Egy magyar magnás bécsi lakásán történt rejtélyteljes rablás a bécsi lapoknak sok mindenféle találgatásra ad okot. A történet következő: Gróf S. János és József testvérek saját házukban laknak a Tuchlauben 5-ik szám alatt, a cs. kir. rendőrigazgatósággal szemközt. Minthogy azonban a két gróf rendszeren jószágain tartózkodik s jelenleg gr. S. József már május hó óta Sopronyban van, az összes értékművek s egyéb holmik a grófok bécsi lakásán zárt szekrényekben voltak elrejtve, s a házmesternő kötelezte volt időről időre a helyiségeket megtekinteni s a tisztaságra felügyelni, mit mult vasárnap is tőn a nélkül, hogy a szobákban a legkisebb rendetlenséget is észrevette volna. Tegnapelőtt reggel a grófok rendes házi szabója felkereste a házmesternőt, hogy nyitná fel a gróf termekket, miután meg akarja tekinteni a rubatárt, nincs-e valami javítani való. A házmesternő felnyitja a gróf lakást, de elképzelhetni megdöbbenését, midőn az összes szekrényeket s ládákat felfelnyitja. A szobákban minden a legnagyobb rendetlenségben volt, s a földön órák, ezüsttűk, ékszerek, értékpapírok hevertek elszórva, sőt a kettős kulcsokkal a Wertheim-féle pénzár is felnyitva volt. A tettesek sokat elraboltak, de sokat ott is feledtek. Így egy 10,000 frt értékű ékszer, egy zacskó ezüst s papírpénz, egyéb értékművek stb. Kinyomoztatásuk mindedig nem sikerült. Ugy látszik, hogy a helyi viszonyokat jól ismerhették, mert a Wertheim-féle kettős kulcsokat is kivették az illető ládából, s csak ezekkel sikerülhetett a pénzár felnyitása.

+ A szerencsétlen Sebes Emil esete száz meg százféle variációban forog már a közönség között, s legtöbbször valótlanságban bitorolnak hozzá. A bécsi lapok már tudni akarják, hogy Sebes Emil 15. Almás Pál 16. évi fogságra voltak elítélve. Mint Pestből írják az ítélet még ki sincs mondva egyikre sem, s néhány hó eltelt, míg a tárgyalási acták a general-commando, és a legfelsőbb föllebbezési törvényszék megjárják. Az ítéletről még senki sem tudhat bizonyosat, lehet, hogy büntösnöknek találhatnak, lehetséges azonban, hogy fölmentetnek a kereset alól.

+ Londonban különös rémtörténet forog közönség, mely hír szerint Konstantinápolyban Mahmud-Jelladin basa háremében történt. Ez a Mahmud Jelladin basa, hasonrangu hercegek hiányában abban a magas, de éppen nem irigylésre méltó szerencsében részesült, hogy Abdul Medsid legifjabb leányának, a

fiatal és bájos Dsemila szultánúnak választott férjül. Azon házasságokban, melyekkel szultánok boldogítják a fiatalokat, a többnépesség, a magas nő kizárólagos javára, igen kicsinyre vagy éppen semmire van leszállítva. Azonban az utóbbi időkben Dsemila hercegnő egyik szép rabnője négy okot szolgáltatott a féltékenységre. A féltékeny nő röviden elbánt a dolggal, s egészen a régi szokáshoz tartva magát, egy háremőr által levágatta a szép rabnő fejét, s azt ezüst tábla szépen letakarva a gyantullal basa elé tette. — Fedd föl a tálat! kiáltja férjére a nő, egy pamlagon nyugtózva s nargiláját szíva. Mahmud-Jelladin, ki semmi rosszat nem sejtve sorbetjét böpölve, fölemelte a takarót. Az alól egy vér-szőtő nézett rá merev szemmel, s ő egy borzalmas kiáltással halva rogyott össze. A szultán pedig minden megzavarodás nélkül tovább dohányzott.

+ A „Szeg. Hir.“ írja: Sz. I. 22 éves, csinos fiatal ember, ki a kivételi malomban mint ügyes molnár szép keresetnek örvendett, néhány héttel ezelőtt H. Zsófia nagylaki születési könyvű leánnyal ismerkedett meg, ki egy bünbarlangban tartózkodott, s kire majd minden kereseménnyel vesztegette, de szerelmefülvén, többször szemrehányásokat tőn a leánynak. Kedden este hasonló jelenet fejlődött közöttük, a leány a szoba ajtaját bezárta, egy kést helyezett az ifjú elé s kívánta, hogy azzal szurja le, mert nélküle élni nem akar, egymásé pedig soha sem lehetne. A leány okoskodása szerint, e tényt gyilkosságnak fogják tekinteni, s így az ifjú jura is halál vár. A fiatal ember ezt tenni vonakodott; meghallni kész volt, de ily módon nem. Ekkor a leány az ugynevezett szerceikát kereste elő ládájából, melynek hatását ismerte, a fiatal ember pedig levelet írt szüleikhez, melyben szerencsétlen elhatározását fű fedi s bocsánatot kér maga és szeretője nevében. E levelet mindketten aláírták s a fiatal ember zsebébe rejté. A leány addig megfelezt a veszélyes szert két pohárban, s kiitták. A fájdalomtól kirozva, a kutba keresztet sebesebb hatást s menekülést, de abban kevés víz levén, ezért nem értek. Kiáltásaik által a ház többi lakói figyelemmel, kinyiták őket abból, s az ifjú baba, a leányt pedig kórházba szállították orvosi ápolás alá, azonban mindkettő 4—5 napi roppanszenvedés után elhunyt. Benczöláncok a gyomor összehúzóerője s szétmarcangolva találtatott. Hivatalos vizsgálat alkalmával a leány azt állította, hogy a mérget egy ismeretlen vén asszonytól kapta, s szívet szírt használta.

— Felhívás. A vidékünk több éveken át ért csapások — csalhatatlanul az itteni — még csak zsenegéjében levő olvasó egylet anyagi állására is igen káros befolyással vannak. Segtünk azon, a mivelődés és haladás iránt tartozó kötelesség parancsára, melynek módját kitálatlód, a felsőbb helyről megerősítést nyert alapszabályoknál fogva, folyó hó 26-dika délután 2 órára érkezői gyűlés hirdettük, melyre ezennel minden érdekelt tisztelettel meghívjuk.

Maros-Bogáthon, dec. 8-án 1864.

Az olvasó-egylet nevében

Hancz Pál, igazg. elnök.
Tokaji János, jegyző.

POLITIKAI HIREK.

Austria. Bécs, dec. 7. A „Presse“ a schleswig-holsteini kérdés újabb mozzanata felett elmélkedik s külföldi lapok levelezései alapján azt állítja, hogy az itteni felhivatalos tudósítók, azt a jelszót kapták: „Austria melletk dolgokban engedékeny lesz a porosz politika iránt, de az örökösödés elintézésében nem enged s Poroszországnak nagyobbodását nem tűri.“ E program — a „Presse“ szerint — könnyen létesíthető, mert Napoleon császár oly békés nyilatkozatokat tőn Metternich herceg előtt, melyek szerint délen bonyodalaktól éppen nem tarthatni. A bécsi lapok Poroszországnak titkolt terveit utal; felhozza a „Börs H.“-ban megjelent okmányokat, melyek Poroszországnak az elbei hercegségekhez jogát valának bizonyítandók. Idézi a porosz sajtóbatársággal szoros összeköttetésben álló „Weser Ztg.“ következő passzusát: „A jogkérdés most már hatalmi kérdéssé vált, s a szilárd és vissza nem rettenő akarat teljes-erélyével követelik. Frigyes herceg javára dől el, nem függ többé okmányoktól, hanem Austria sorsától, az olasz kérdés fejlődésétől az európai ügyek menetétől, a jövő esztendőben.“

Ugyane tárgyban írja a „B. u. H. Ztg.“: Az tény, hogy Mensdoff cserben hagyta Schmerlinget a Poroszország és a német szövetségi államok közötti viszályban. Tegnap bizonyosan állították, hogy az államminister beadta lemondását, de a császár nem fogadta el. Biztosan állítják, hogy ez nem való; ám-

bár nehéz megmondani, mit akar még Schmerling ministeri támlányában. Szívós természetével sokat elért ugyan az államminister, mit más kevésbé gyűlékony jellem nem vihetett volna ki; de kérdés, vajon a mi el van érve, elég áre azért, mit a befolyástalan helyzethez való makacs ragaszkodás okozkázat. Schmerling, minél tovább marad, annál többet veszélyeztet; már ma színt sem lehet megismerni programjának. Ugyan e tárgyban írja a bécsi „Glocke“ 7-kéről: a parlament körökben beszélük, hogy a császár tegnapelőtt reggel a kihallgatásra érkező Schmerlingnek félig komolyan, félig tréfásan azt mondá, miszerint „nem reméli, hogy az államminister elbocsátását jó kéri, mert ez esetben azon helyzetbe jönné, miszerint kérését batározottan megtagadná.“

Bécs, dec. 9. A „Gen. Corresp.“ írja: Noha nem tartjuk kötelezettségnek magunkat, hogy minden vagy csak a legtöbb koholt hírpapi tudósítást is megzafoljunk, ösztönözve érezzük mégis magunkat, hogy a „P. Lloyd“ itteni tudósítását, mintha a külügyminister elbocsátását kérte volna, teljesen koholtnak nyilvánítsuk.

Udine, nov. 30. A „Vaterland“-nak írják: Két nap előtt távirati parancsot kaptunk, hogy már holnap, dec. 1-jén két zászlóaljjal vasuton Paduába siessünk. Második zászlóaljk, mely Istriában állomásoz, az „Andreas Hofer“ hadigőzssel Piranóból Velencébe, onét vasuton Paduába megyen; mi pedig Görzben vasutra szálló törzskarunkkal 2-kán reggel 6 órakor érkezünk Paduába. Ezenkívül 5 harmad bécsi zászlóalj jön velünk Olaszországba. A hegységekre nem vezényelték bentünk. Az erre kirendelt ötven század igen meg van erőltetve. Mióta a rögtönítéletet ki-hirdették, valamivel csökken a mozgalm; a garibaldisták szöknek vezetőiktől s az osztrák előőrsknél jelenkeznek, természetesen fegyver nélkül. Sok szabadságos van közöttük az olasz Mihály ezredből s ezeknek rossz lesz dolguk. A fölkelők úgy körül vannak kerítve, hogy meg kell adniok magukat. A vezetők közül a legtöbb megszaladt.

Velence, dec. 5. A cselekvési pártot nem rettenté vissza a szabad csapatokkal megkísérelt kitérések teljes megkúszása, s hogy tovább se kímél se pénz se fáradságot a Velencében ezéba vett fölkelés szervezésétől: azt eléggé bizonyítják a piemonti határszélen gyakran előforduló fegyverrelkobozások. Már 30 nál több titkos fegyverraktár fedeztetett fel, s közelebb Villafrancában egy hölgy mellékszobájában fedezték föl sok eldugva tartogatott fegyvert, löszert és vörösiget. Igen természetesen fogja minden elfoglaltatn ember találni, hogy ily körülmények közt sem a lombard-velencei királyságban levő helyőrség számát, sem a határőrséget alább szállítani nem lehet.

Franciaország. Páris, dec. 9. A császár a „Weser Ztg.“ szerint kiválólag Olaszországgal foglalkozik, és mi előbb csak jelleve volt Velence katonai helyzetének tanulmányozását illetőleg, most már megerősíthető. Így történt, hogy Lamarmora bizonyosan a francia kormány megegyezésével a turini sen tus tegnapi ülésében azon új indiscretiot követhette el, hogy Austria ragaszkodását Velencéhez Austria öntetszéséből magyarázta. Most, midőn a szeptemberi egyezményt a kamra elfogadta, nem volt ok, hogy a senatusra, mely csak az ügy alkotmányosságára fölött határoz, üres phrasissal befolyást gyakoroljon; az olasz minsterium biztos lehet dolga fölül s számíthat Franciaországra. A római curia, többek állítása szerint, júniusban, a főváros áthelyezése után röviden, miként 1862-ben, zsinatot akar egybe hívni, hogy oly ügyben, mely az egész kath. kereszténységet illeti, a bibornokok és püspökök határozatának, illetőleg a pápa végzését szentesítsék.

Mem. Diplom. Clarendon l. bécsi útjáról írva bevallja végre, hogy a lord beszélt volt Rechberg gróffal Velence átengedése iránt. Az akkori osztrák külügyminister kijelenté az angol államférfiúnak, hogy Austria csak akkor fogja megengedni a tanácsadást Angolországnak Velencét illetőleg, ha majd ez Irlandot felszabadítja. Oly lapnak, mely dipl. jellellemel akar birni, írják erre néve a kölni újságnak Párisból, nem válik becslé-tere ily badarságok ismétlése. Az egész csak azt kívánja mondani, hogy Austria semmit sem akar tudni Velence átengedéséről. A minsterelnök kijelenté, hogy a kezdeményezés Olaszországgal szemben nem Ausztriát illeti. Még a kereskedelmi viszonyok sem válnak bensőbbekké, dacára több osztrák államférfi javaslatának. E szerint az „Indep.“ azon hírének sincs alapja, hogy a császár soron kívül visszatartja Metternichet Compiegne-ben s Nigrával akarja összehozni. Metternich a sorozatabeli meghívottakkal tegnaptért visszazs Compiegneből. Azt mondják, a császár minden részről megnyugtatta. A császár ujonlag a béke fűntartása mellett nyilatkozott s kijelentette, hogy nem tűr támadó politik

Olaszország részéről. Ilyen ígéretet eleget nyert már Metternich.

Compiegneben dec. 11-re egész nap tartó minsterianács volt kitzűve, mely az államjogok körüli reformokkal s a tunisi ügygel foglalkozt. Ez utóbbira néve némi világot vet a „Patrie“ következő cikke: „Lehetlen nek tartjuk, hogy Franciaország tovább is tizrije a dolgok azon állását, a mint jelenleg vannak, s hogy minél előbb erélyesen ne vetessék vége az eddig játszott komédiák ismétlésének (Angolország részéről). Nézetünk szerint ezen elhatározásnak a következő két dolog valamelyikét kellend előidéznie: vagy Franciaország valódiágos protectoratusát; vagy egészen rias állást, Tunis részére. Akármely fog történni, minden esetben az a fő dolog, hogy vége szakíttassék azon alacsony, titokteljes jeleneteknek, melyeket az angol politika rendez, a mely minden tért jónak talál játéka tűzésére, s a mely Afrika partjain Franciaország, vagy is a polgárisodás érdekeinek gáncsot vet.“

Itteni hírek szerint Metternich herceg biztosította a francia külügyért, hogy az osztrák kormány kész védeni a német szövetség jogait, ha azokat Poroszország nagyraavágása fenyegetné.

A „Journ. Debats“ szerencsét kíván Bismarcknak a kettős győzelemhez, melyet a középállamok és Austria felett aratott. Gr. Mensdorffnak a reichsrathban tett erélyes nyilatkozatára gunyosan jegyzi meg: „a mellett a mi egy év óta történt a hercegségekben, mit jelenthet Ausztriának szilárd elhatározottsága.“

Olaszország. Róma, nov. 29. A „Köln. Ztg.“-nak írják: Ugy látszik a várt osztrák segély nem csak jövőbeli vigasztalásokra szorítkozik, hanem olyatán tanácsokat is tartalmaz, melyekről nem is álmodtak Rómában. Bach első értekezésében Bécsből visszatérte után azt tanácsolta volna a pápának, hogy Róma a nélkül, hogy az elvet csorbítaná vagy az Olaszország által elfoglalt tartományokról lemondana, a sept. 15-ki egyezményben tett pénzügyi ajánlatokat elfogadhatja. — A „Gazette de France“ megczafolja az „Op. Nat.“ azon hírt, hogy Ferenc exkriály odahagyta Rómát s Morvában 1.200.000 frankért jogánát vásárolt volt. „E hír — mondja a legitimista lap — a jelen viszonyok közt merő guny. Ferenc király, ki végeszközéiből ki van fogva, sehol sem vásárolhatott birtokot. A számlázott király nem szándékozik elhagyni a pápa ajánlotta menedéket. Rómán és Nápolyon kívül nincsen számára hely.“ — Az „Union de l'Ouest“ című Augiersben megjelenő kath. közlöny írja: „Ugy értesültünk Rómából, hogy a pápa nyomatókosan fog tiltakozni a lengyelországi zárdák megszüntése ellen. Ez t. i. világos megérése az 1847-ben a római curia és Miklós csár közt kötött concordatumnak.“

A szent város hangulatát jellemzi a „Voss Ztg.“ következő hírei: „Mig a közbátorság napról napra komolyabb veszélyben forog, annyira, hogy a pár év előtt megszüntetett lovas s gyalog mezei pandurok ismét szerveztettek, és Róma kapui előtt cirkálnak, — a nemzeti propaganda teljes erejéből iparkodik a papi uralkodás végoráját minél közelebb hozni; az izgalom minden néposztály között nagy. Más felől a jelszavak és dominicanusok utasításokat kaptak a fővicariatusoktól, hogy adventi prédikációikban hathatósan küzdjenek ezen hangulat ellen templomokban és nyilvános utcákban, tehát számíthatni rá, hogy a purgatorium és gyehenna tüle magasan fog lobogni a szöszékekről. A gyóntató atyák pedig szorgalmasan hitegetik a néket, hogy az olasz kormányzók áttele Florenzbe, végét is meghozza az olasz királyságnak; hogy forradalom van kitzőré felben, s hogy a Pitti palota lángok martaléka fog lenni.“

Turin, dec. 9. A senatus 7-ki ülésében Gallina az egyezmény elfogadásával szónokolt; az áthelyezés szükséges, csak jobban elő kell vala azt készíteni. Beszédében egy epizodot hozott fel 1849-ből, midőn ő párisi követ volt; e szerint a novarai esata után arról lett volna szó, hogy a francziák foglalják el Genuát. Lamarmora s szónoklatra válaszolva megjegyzi, hogy a felhozott 1849 részletről semmit sem hallott, de 1852-ben oly rokonszenven hallotta Napoleon császárt Olaszországról nyilatkozni, melyekből azt kelle következtetnie, hogy e fejedelem soha sem leend az olasz-egység ellensége. Mint mondják, Victor Emanuel nagyon jó híreket kapott Párisból, melyek szemlatomást derültebbé teszik. A „Köln. Ztg.“ levelezője szerint azonban családnek ki azt hinné, hogy e hírek a háboru gyors kitzőrése iránt táplált reményekkel vannak kapcsolatban. Napról napra kevesebb hívőre talál azon illusio, mint ha Austria a Velenceért ajánlott kárpótlást elfogadni akarná. Az „Ind. belge“ párisi levele szerint, ismét lehetségesnek kezdik tekinteni a pápa és Victor Emanuel kibékülését.

Németország. Drezda, dec. 9. Bebizonyul, hogy ama fenyegető jegyzék, mely 5 napot tűzött volt ki a szövetségi csapatoknak

az elhei hercegségekből kivonására, már az illető porosz követek kezénél volt, s csak Austria szilárd nyilatkozata okozta, hogy illő helyen át nem adták, hanem a hannoverai és drezdai porosz követek táviratilag az ellenkezőre utasítottak. Mint mondják, Bismarck már el lett volna tőle való válasz esetére Szászországra megvárni, ez esetben pedig aligha elkértilik vala az európai háborút.

Berlin, dec. 9. Itt szinte bizonyossággal beszélnek, hogy Poroszország már kiegyezkedett az augusztinburgi herceggel, oly feltétel alatt, hogy azon esetre, ha a hercegségek trónját elnyerendi, lépjen Poroszországgal a legszorosabb katonai és tengerészeti szövetségre, s diplomatikailag is Poroszországgal álljon, s képviseltesse magát. A porosz igények bizonygatása, csak nyomást akart gyakorolni a hercegségekre, hogy e conventiót hamarabb elfogadják.

Amerika. New-York, nov. 24. Ugy látzik elhatározó csapást akarnak a déliekre mérni. Sherman válogatott és harcedzett seregeivel merészen tör előre; utjában minden elpusztít, mit hadai el nem vihetnek. November 20-án már 18 mfőre volt Macontól s Lovassága Georgia fővárosát Milledgevillet elfoglalta, mely alkalommal ez állam törvényhozó testének számos tagjai kerültek fogságra. Sherman a pusztítást a lakosság több-kisebbség ellenes magatartásához mért s megrendelte, hogy minden fegyverfogható fekete elvitessék. A confederáltak a mexicói öböl államainak néphadát szándékoznak egyesíteni, hogy Sherman föltartoztatassák. Sterner tábornok seregei nov. 20-án keltek át az Orietgeee folya-

mon s City Pointből érkezett szökevények bizonyosnak állítják, hogy Macon már el is foglalták. Az Atlantic gőzös, mely Savannah folyamát nov. 22-én hagyta el, azon hírt hozta, hogy Sherman Macon és Milledgeville felgyújtotta. E hadművelet célját titok fedi. A hadtest eddigi közlekedési vonalai oda hagytak; a katonák 30 napi élelemmel látták el magukat s nyomukban mindenütt pusztaságot hagynak, ez eljárás merész tervre látszik mutatni. Beauregard déli tábornok nov. 18-i kiáltványában értesíti a Georgiaiakat, hogy baladéktalanul védelmekre fog sietni, s felszólítja őket, pusztítsanak el mindent Sherman seregei előtt. New-Yorkban nov. 25- és 26-dika közli éjjel az első rendű szállodákat és a középületeket akarék felgyújtani, de a rendőrség éber figyelme e gyalázatos tervet megfűszárította, melyet déli tüneményeknek tulajdonítanak.

Ujabb Bécs, dec. 9. Megbízható tudósítások szerint, a porosz kormány nem fogadta el azon tervet, melyet az örökösödés rendezése tárgyában, a bécsi kabinet küldött át, a szövetségnél teendő közös javaslatot illetőleg. Poroszország ellentétvel lép fel s így az alkudozások még hosszúra húzódhatnak; a poroszok némely események közel bekövetkezésére számítanak. A „P. Lloyd“-nak írják: Egyik legközelebbi minisztertanácsban Schmerling ur értekezett azon tárgyakról, melyekre nézve az előzőkeny magatartás czélszerű. Ezek között volna a magyar országgyűlés összehívásának kérdése. Schmerling ur szerint az oly válság, minő most Poroszországban mutatkozik, minden áron kiküldendő, azonban

mégis bekövetkezhetik ez, ha a követekháza a budgetben, a választéllat tétellei értelmében, lényeges módosításokat szavazna meg.

Turin, dec. 8. Az „Italie“ szerint két ezer olasz község ajánlkozott az 1865-ki adó előleges lefizetésére. E fölött több község maga fedezi a sóáremelést így segítvén a szegényebb sorsú lakosokon. Az „Indipendence Italiana“ megezőfolya ama közhírt, mintha az olasz kormány a bankjegyekre nézve a kényszer fogalmat akarná behozni. A „Vtland“-nak írják: Mig a kamarákban napról napra a legkihívóbb beszédet tartatnak Ausztria ellen, s maga a miniszterelnök is egész szárazan kimondja, hogy háborúnak kell kiütni, ha Ausztria nem adja ki szépszerével Velenecét: az „Italie“ arra hivatkozik, hogy a császári állam kihívó állást foglal Olaszországgal szemben, s hogy nemcsak az osztrák lapok, de maga a külügyminiszter is oly megtámadó hangon beszél, miszerint semmi kétség sem lehet a fölött, minő szándokai vannak Ferencz József császárnak. Ezek eloszlátanak minden reményt arra nézve, mintha Velenecét békés úton lehetne megkapni; nincs tehát egyéb hátra, mint háboru által szerezni meg azt. Végül, a felett csodálkozik az „Italie“, hogy honnan veszi Ausztria e merészséget, talán — ugymond — nem bízta el magát oly nagyon a porosz szövetségben? Czikkét e szavakkal végzi: „Ma megtámadni Ausztriát még hiba volna, de holnap talán már köteleesség leendő.“

Páris, dec. 8. Itt feszült figyelemmel kísérik Ausztria magatartását; itteni nézetek s a felhivatalos lapok állításai szerint, napról napra kihívóbb szint ölt az magára, Olaszországgal szemben. Állítólag, Ausztria harc-

kedve oly nagy, hogy a „France“ attól tart, hogy egy szép sereggel osak kijelentendi, miszerint sajnálja, de verekednie kell; elismeri azonban, hogy a harcoktól még messze van a háboru folytatás, bár egyik könnyen vezethet a másikra. A római clericalis körök is egy hódító osztrák hadjáratra számítanak.

London, dec. 5. A „Herald“ a birodalmi tanács választéllatalkalmából, örömet nyilvánítja az osztrák alkotmányosság erősödése felett. Az „Advertiser“ Németország helyzetét a legsötétebb színekkel festi; vátószínlének mondja, hogy közép Európa rövid időn oly harc színhelye leendő, a melyhez képest az amerikai csekélységnek mondható.

Belgrád. A bécsi „Presse“ arról értesül, hogy a porta ferment intézett a szerb kormányhoz és a montenegrói fejedelemséghez, figyelemztetvén őket arra, hogy már is több nagyhatalom emelt szót, náluk mutatkozó forradalmi mozgalmak ellen.

Brüsszel, dec. 11. Az „Indep“-nek írják Párisból, hogy Ausztria a hercegségeket illető jogigényét a német szövetségre akarja átruházni, s szükség esetén a porosz annexiót erőhatalommal is gátolni fogja. Hírszerint Augustenburtot ajánlja Ausztria.

Bécsibörze December 13-án: Nemzeti kölcsön 79.55. 5%. Metalliques 70.75. Bank-részevény 77.80. Hitel részvény 174.90. Váltó Londonra 116.25. Ezüst 116.25. Arany 5.58.

1860-diki Állam kölcsön 94.—

December 10 én: Urbéri kárpótási kötvény Magyarországi 73.50. Erdélyi 71.25.

T. és felelős szerkesztő DÓZSA DÁNIEL.

HIVATALOS.

Sz. 4727.—1864.

(309)

(1—1)

Köszönet nyilvánítás

Mintán hatósági engedély mellett, az e városi redoute teremben br. Bánfi Kálmán ur által, v. e. polgár Schütz János ur közreműködésével 1863 sept. 21-én és nevezett tánczerem bérnöke t. cz. Biasini Domokos ur által Szöcs Albert és Emil testvér urak hozzájárultával folyó 1864-ik sept. 20-án rendezett táncvígalmak tiszta jövedelme, és ugyanaz első táncvígalmak eredményül 60 frt 80 kr o. ér. a másodiknak pedig 34 frt 67 kr o. ért. oly ajánlattal adatott át a városi hatóságnak, hogy irt öszletek, egy itten alakulandó tüzoltó egylet alapjául szolgálván, azok czélszerű és biztos gyűmlöcsöztesítés intézessék el; e városi közigazgatási hatóság nem mulaszthatja el a közérdek iránt tanúsított ily nemes figyelem, hazafias érzelem és példás indítványozó tényéért fennebbi tisztelt rendező és közreműködő uraknak, a városi nemes v. e. közönség és összes népesség nevében is köszönetét nyilvánítani, egyszersmind köztudomásra kívánta hozni, hogy a fennebbiek szerént 95 frt 47 kr o. ért. tőke a helybeli kisegítőpénztárba tétetett be gyűmlöcsözés végett; egyúttal pedig a nemes v. e. közönség is atyafiságosan fölkeretett: a segélyezőleg indítványozó szép tettekben a nemes városi t. cz. értelmiség részéről már is nyilvánult ohajtáshoz, egy tüzoltó-egylet itteni alakítása mólját, s életbe léptetésére szükséges szabályokat tanácskozás tárgyává tenni a beruházási és egylet fenntartási költségek forrásairól nézetét kimondani, s továbbá hivatalos tárgyalás és előmozdítás végett a tanácssal közleni.

Sz. k. Kolozsvár közigazg. tanácsa 1864-ik december 2-án tartott üléséből.
Kiadta **Elekes András,** h. aljegyző,

Sz. 4470.—1864.

(304)

(3—3)

Pályázati hirdetmény.

Kolozsvár sz. k. városszában a községi **bábai államások egyike,** halálozás következtében betöltendő lévén, ezen a város maj. pénztárából évnegyedesen utolagos részletekben fizetendő 50 /- ötven forint o. ért. eleménnyel egybekötött bábai államás betöltése téte, ezenen pályázat nyuttatik.

Mely államás elnyeréséért folyamodók, kérvényüket születési és jelenlegi állandó lakhelyeik, valamint erkölcsi magukviseléséről tanuskodó bizonyítvánnyal, egy a bábai szakmára tett képzettségüket tanúsító orvostanintézeti okmánnyal és szakmájukban mennyire bizonyított társaságuk gyakorlatlágokról tanúsítvánnyal ellátva, e városi közigazgatási tanácsához czimezve, mai naptól számítandó hat betek alatt vagyis a közeledő 1864-ik év **Január hó 13-ik** napjáig tanácsbáznál az elnöki fogalmazói 2-ik számú irodába beadni fölhivatalnak.

Sz. Kolozsvár Város közigazg. tanácsa 1864-ik év December 2-ik napján tartott üléséből.

Kiadta **Elekes András,** h. aljegyző.

NEM HIVATALOS.

(306)

(3—3)

A **december 21-kén** leendő nagy **pénzszorolásra** Majnai-Frankfurt városának, melyen 200,000, 100,000, 50,000, 30,000, 25,000 20,000 forintos nyeremények huzatnak, eredeti részlet sorsjegyek (nem igérvények) **5 o. é. frtjával,** játéktérvek és nyereménylisták ingyen — kaphatók **DÖLL J. H.** nagykereskedő háza által Majnai-Frankfurtban.

(308)

GROSS KÁROLY fogművész

(2—3)

útazásából **Kolozsvárra visszaérkezvén,** lakik a régi szállásán — **tordautca-ban dr. Szabó-ház** emelet. Naponként délutáni **2—5** óráig otthon találbató.

Két jó **Teke asztal** eladó hozzá valókkal. Értekezhetni iránta bel-közép utca 529-dik sz. alatt.

(301)

(3—3)

(305)

Szépírási tanítás.

(2—3)

Alólirt 1865 január 1-jén a ficsusház felső emeletében, egy szépírási tanodát szándékszik megnyitni, hol bárki is az írás minden nemeiben, a legújabb caligraphia szabályai szerint alapos, gyors és gyakorlati oktatást nyerhet. Mintán téneni működésével már is számos szülők meglegedését sikerült megnyernie, reményli, hogy e nemes város polgárainak pártfogását kiérdemlendi. Rendes tanórák lesznek ünnepek és vasárnap kivételével mindennap 12-től 2-ig délután; tandíj havonként egy órárt 3 frt o. é., ha egy családtól 2 gyermek jár be, csak 5 frt o. é. A résztvenni akarók becses értesítését elfogadja december 27-ig, személyesen vagy írásban, az erdélyi kölcsonús jég- és tűzkárméltó írodájában belső-farkas utca 81 sz. alatt.

FIEDLER TAMÁS, szépírási tanító.

Nyomatott az ev. ref. fótanoda betűivel (Bel-farkasutca 74 sz.)

Melléklet: Lapunk előfizetési felhívása.

Karácsoni és újévi ajándékok.

Alólirt kereskedésbe éppen most érkeztek és a legjutányosabb árban szolgáltatnak mindennemű

karácsoni és újévi ajándoki cikkek és gyermekjátékszerek

a legnagyobb választékban; **újévi- és névnapki köszöntő-jegyek,** fényképekhez való **albumok** 80 krtól 15 frtig, **képrámák** 10 krtól 1 frtig, asztali, függő, fali és kézi **photogén-lámpák** a legelső gyárból 1 frttól 20 frtig, a legtisztább **Salon-Photogénnek** fontja 28 kr. o. ért.

A t. cz. közönség pártolását kiérdemelni óhajtván, igyekezni fogok mint eddig, úgy ezután is minden igényeknek kellőleg megfelelni.

Sz.-Udvarhely, december 10. 1864.

(310)

(1—3)

DOBRAJ NÁNDOR.

(276)

(7—24)

Vastartalmu szörp vörös chinából.

GRIMAULT és TÁRSA gyógyszerészek Párisban, rue de la Feuillade 7. sz.

Ez új gyógyszer, folyékony és kellemes alakban, két alkatrészből áll, a melyeket eddig felolvasztás nélkül nem lehetett vegytíni, t. i. **vasból,** a vér eleméből, és **chinahéjből,** egy a legnevezetesebb gyógy szerből. E gyógyszert legjobb sikerrel használják mindazon esetekben, a hol az erők s a vér rendes állapotának visszaállításáról van szó. Fiatal leányok **sárga arczzsine, gyomorhajok, étvágyhiány, megromlott emésztés, vér-vizkór, vérhiány, a hölgyek rendtelenségei** sat. gyorsan meggyógyulnak vagy enyhülnek ezen, Franciaországban **egészség-fenntartóul** használt gyógyszerrel. Kapható az osztrákbírodalom minden nevezetesebb gyógyszerüzében.

Kolozsvárt: **WOLFF J.** gyógyszerüzében kapható.

STEIN JÁNOS

könyvkereskedésében kapható:

A magyar korona országainak rövid földrajza, népiskolák s általában elemi osztályok használatára írta F. Szabó Sámuel tanár. III-dik kiadás.

Ára füzve 28 kr. Kemény kötésben térképpel 65 kr.

Józsika Miklós **Emlékiratai.** I. Kötet. Gyermekkor. Ára 1 frt.

Jókai Mór. **Milyenek a nők?** Elbeszélések. 2 köt. 2 frt.

Bartalus István. **Két dudás egy csárdában.** Regény a magyar zenész életből. 2 köt. Ára 1 frt 50 kr.

Robinson Crusoe, élete és kalandjai. Angol után átdolgozva. A népszámará. Ára 50 kr. Diszkötés 1 frt.

Bock E. K. D-or. **Az egészség négy könyve.** A magyarnép szükségéhez alkalmazva, számos fametszettel: I. kötet. Az egészséges ember testi mivolta. II. kötet. A testi egészség fenntartása. III. kötet. A beteg test ápolása. IV. kötet. Az ember szaporodása. 4 kötet ára 5 frt.

Szünnapi kirándulás Erdély nyugoti hegyei közé.

Honunk ifjusága számára. Írta **Ompolyi.** Öt tájképpel. Ára 60 kr o. é.

Kelet tündérvilága vagy Száif Züliázán szultán.

Arab rege. **Aly bey** után fordította **Orbán Balázs.** Két rész egy kötetben kötte 2 frt. Diszkiadás, 4 könyomatu képpel, 3 frt.

IZIDORA DALAIBÓL.

A kolozsvári jótékony nő-egylet javára. Ára 60 kr.

Diszkiadás 1 frt 60 kr.

A Kosztolányi hölgyek.

Történeti regény, két kötetben. Írta **P. Szathmáry Károly.**

Ára 2 forint o. ért.